

УДК 330.46:351.82

О. В. Кузьменко,
д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет
ORCID ID: 0000-0001-8575-5725

А. О. Бойко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет
ORCID ID: 0000-0002-1784-9364

Г. М. Яровенко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет
ORCID ID: 0000-0002-8760-6835

Т. В. Доценко,
аспірант кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет
ORCID ID: 0000-0001-5713-2205

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.1.9

СЦЕНАРІЇ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

О. Kuzmenko,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Economic Cybernetics, Sumy State University
A. Boiko,
PhD, PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Cybernetics, Sumy State University
H. Yarovenko,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Cybernetics, Sumy State University
T. Dotsenko,
postgraduate student of the Department of Economic Cybernetics, Sumy State University

SCENARIOS OF REFORMATION OF THE NATIONAL FINANCIAL MONITORING SYSTEM

В умовах трансформації світової фінансової системи і, як наслідок, виникненню значної кількості новітніх ризиків для держави та суб'єктів господарювання, актуальності набуває й реформування існуючої системи нагляду та контролю за вітчизняною фінансовою сферою. В статті обґрунтовано вектори реформування Національної системи фінансового моніторингу за рахунок розробки різних сценаріїв, які базуються на подоланні внутрішніх та зовнішніх чинників стимулювання процесу легалізації кримінальних доходів. Побудовано економіко-математичну модель кількісного оцінювання та якісної інтерпретації стратегій реформування Національної системи фінансового моніторингу на базі застосування методу цілочислової оптимізації. Ідентифіковано ключові внутрішні та зовнішні чинники активізації процесу легалізації кримінальних доходів, а також конкурентні переваги, які отримає національна економіка за рахунок реформування Національної системи фінансового моніторингу. Взаємозв'язок розглянутих трьох груп чинників представлений за допомогою матриць бінарних величин взаємної обумовленості. Проведене обчислення кількості отриманих конкурентних переваг з урахуванням синергетичного ефекту взаємного впливу одночасно діючих внутрішніх та зовнішніх чинників — кількісної характеристики подальшої стратегії реформування Національної системи фінансового моніторингу: пасивна стратегія, стратегія адаптації, активна стратегія, стратегія лідера. Досліджено "ідеальну" ситуацію можливості набуття усіх можливих конкурентних переваг у розрізі реформування Національної системи фінансового моніторингу шляхом подолання внутрішніх та зовнішніх чинників стимулювання процесу легалізації кримінальних доходів. Це виступило основою подальшого визначення меж кількісної оцінки розроблених сценаріїв за допомогою рівномірного розподілу. Представлено динаміку можливої варіації сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу в поточний період та в розрізі перспективного проміжку 2020 — 2023 рр.

In the conditions of transformation of the world financial system and, as a consequence, the emergence of a considerable number of new risks for the state and economic entities, the reform of the existing system of supervision and control over the domestic financial sphere becomes more relevant. The article substantiates the

vectors of reforming the National System of Financial Monitoring by developing different scenarios based on overcoming internal and external factors to stimulate the process of criminal proceeds legalization. An economic and mathematical model of quantitative evaluation and qualitative interpretation of the strategies of reforming the National System of Financial Monitoring based on the application of the integer optimization method is constructed. The key internal and external factors for the activation of the process of criminal proceeds legalization, as well as the competitive advantages that the national economy will receive through the reform of the National Financial Monitoring System, have been identified. The relationship of these three groups of factors is represented by the matrix of binary quantities of mutual conditionality. The number of competitive advantages obtained was calculated taking into account the synergistic effect of the mutual influence of simultaneously acting internal and external factors — quantitative characteristics of the further reform strategy of the National System of Financial Monitoring: passive strategy, adaptation strategy, active strategy, leader strategy. The "ideal" situation of the possibility of acquiring all possible competitive advantages in the context of reforming the National System of Financial Monitoring by overcoming internal and external factors of stimulating the process of legalization of criminal proceeds is investigated. This was the basis for further defining the boundaries of quantitative assessment of the developed scenarios using a uniform distribution. The dynamics of the possible scenarios of reformation of the National System of Financial Monitoring in the current period and in the perspective 2020—2023 years are presented.

Ключові слова: сценарії реформування, конкурентні переваги, внутрішні чинники, зовнішні чинники, фінансовий моніторинг, синергетичний ефект.

Key words: competitive advantages, internal factors, external factors, financial monitoring, synergistic effect, automated financial monitoring system.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В останні п'ять років в Україні відбувається активна трансформація державної системи фінансового регулювання, нагляду та контролю. Активно відбувається й дискусія стосовно створення єдиного органу державного регулювання за ринком банківських та небанківських фінансових установ. Водночас, центральним державним органом, що реалізує політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення залишається Державна служба фінансового моніторингу України. Саме ефективна діяльність цього органу покликана акумулювати зусилля органів регулювання ринку фінансових послуг, правоохоронних та судових органів, а також міжнародних організацій і забезпечити ефективну діяльність всієї Національної системи фінансового моніторингу, що в результаті дозволить досягти високого рівня фінансово-економічної безпеки України. Тому розробка сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу набуває значної актуальності виходячи з ускладнення схем легалізації кримінальних доходів внаслідок появи нових фінансових інструментів та впровадження новітніх інформаційних технологій.

В сучасних умовах господарювання, формування сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу залежить від кількості деструктивних чинників, які вона зможе подолати. Саме внутрішні та зовнішні шоки активізують процесу легалізації кримінальних доходів сповільнюють якісний та кількісний розвиток Державна служба фінансового моніторингу України та інших органів. Тому формалізація сценаріїв розвитку Національної системи фінансового моніторингу повинна ґрунтуватись на інформаційній базі щодо кількості нейтралізованих чинників активації процесу легалізації кримінальних доходів та отриманих у процесі цього конкурентні переваг для національної економіки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Питаннями антилегалізаційного фінансового моніторингу та боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом як складової державної політики національної безпеки займалися такі вітчизняні науковці: Баранов Р.О. [11], Ситник Г.П. [16], Глушенко О. О., Семерен І.Б. [12], Єгоричева С.Б. [13], Леонов С.В. [6], Боженко В.В. [14], Дмитров С.О., Медвідь Т.А. [15] та інші дослідники. Серед закордонних науковців значної уваги в розрізі реформування системи фінансового моніторингу заслуговують напрацювання таких вчених: Baker R.W. [1], Boorman J., Ingves S. [3], Brent B.L. [4], Hossain T., Zaki M., Sobh T. S., Badran K. [9].

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є формування інформаційної бази для побудови сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу на основі економіко-математичного моделювання кількісного оцінювання та якісної інтерпретації стратегій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Формування методологічного підґрунтя формування інформаційної бази для побудови сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу шляхом подолання внутрішніх та зовнішніх чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів. Реалізація цього завдання передбачає проведення наступної послідовності етапів:

1 етап. Ідентифікація ключових зовнішніх чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів: доступність офшорних юрисдикцій; розвиток крипто-

Таблиця 1. Матриця бінарних характеристик внутрішніх та зовнішніх чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів, що забезпечують конкурентні переваги національної економіки

		Конкурентні переваги національної економіки								
		1	2	3	4	5	6	7		
Чинники активізації процесу легалізації кримінальних доходів	внутрішні	1	a_{12}	a_{12}	a_{13}	a_{14}	a_{15}	a_{16}	a_{17}	
		2	a_{22}	a_{22}	a_{23}	a_{24}	a_{25}	a_{26}	a_{27}	
		...	...	...	...	...	...	...	...	
		7	a_{72}	a_{72}	a_{73}	a_{74}	a_{75}	a_{76}	a_{77}	
		Сума	S_{22}	S_{22}	S_{23}	S_{24}	S_{25}	S_{26}	S_{27}	
		зовнішні	8	a_{82}	a_{82}	a_{83}	a_{84}	a_{85}	a_{86}	a_{87}
			9	a_{92}	a_{92}	a_{93}	a_{94}	a_{95}	a_{96}	a_{97}
	...		...	...	...	...	...	...		
	14		a_{142}	a_{142}	a_{143}	a_{144}	a_{145}	a_{146}	a_{147}	
	Сума		S_{v1}	S_{v2}	S_{v3}	S_{v4}	S_{v5}	S_{v6}	S_{v7}	
	Сума		S_1	S_2	S_3	S_4	S_5	S_6	S_7	

валют; розгалуженість глобальних мереж казино; рівень міжнародної організованої злочинності; військово-політична нестабільність; рівень міжнародної корупції; можливість контрабанди з сусідніми державами.

2 етап. Визначення переліку релевантних внутрішніх чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів: ефективність уряду; політична стабільність та відсутність насильства / тероризму; якість регулювання; верховенство права; гласність та підзвітність; рівень інфляції; рівень тіньової економіки.

3 етап. Формування системи конкурентних переваг національної економіки, досягнення яких можливе за рахунок належного рівня ключових зовнішніх та внутрішніх чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів: зменшення рівня доларизації економіки; збільшення обсягу вітчизняних інвестицій; збільшення прямих іноземних інвестицій з високо розвинених країн; зменшення дефіциту державного бюджету; зменшення державного боргу; збільшення обсягу кредитування; збільшення рівня заробітної плати.

4 етап. Заповнення таблиць бінарних характеристик забезпечення конкурентних переваг національної економіки за рахунок реформування Національної системи фінансового моніторингу (табл. 1).

Для формалізації представлених у таблиці 1 умовних позначень використовуються наступні математичні співвідношення:

$$a_{ij} = \begin{cases} 1, & \text{якщо } i - \text{тий чинник забезпечує } j - \text{ту конкурентну перевагу} \\ 0, & \text{якщо } i - \text{тий чинник не забезпечує } j - \text{ту конкурентну перевагу} \end{cases} \quad (1)$$

де a_{ij} — бінарний показник перетину i -го чинника (внутрішнього чи зовнішнього) активізації процесу легалізації кримінальних доходів та j -ої конкурентної переваги;

$$S_{zj} = \sum_{j=1}^7 a_{ij}, S_{vj} = \sum_{j=8}^{14} a_{ij} \quad (2)$$

де S_{zj} — сума бінарних показників в розрізі зовнішніх чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів;

S_{vj} — сума бінарних показників в розрізі внутрішніх чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів.

5 етап. Обчислення кількості отриманих конкурентних переваг з урахуванням синергетичного ефекту взаємного впливу одночасно діючих внутрішніх та зовнішніх чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів — кількісної характеристики сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу: пасивна стратегія, стратегія адаптації, активна стратегія, стратегія лідера.

Для формалізації інформаційної бази формування сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу виникає необхідність проведення ряду проміжних кроків узагальнення бінарних показників, представлених у таблиці 1. Так, спочатку обчислимо кількість отриманих конкурентних переваг без

урахування синергетичного ефекту взаємного впливу одночасно діючих внутрішніх та зовнішніх чинників як суми:

$$\sum_{j=1}^{14} Z_j, \text{ якщо } S_{zj} + S_{vj} \geq 1 = \sum_{j=1}^{14} Z_j, \text{ якщо } \sum_{j=8}^{14} a_{ij} + \sum_{j=1}^7 a_{ij} \geq 1 \quad (3)$$

де Z_j — бінарна характеристика, яка приймає одичне значення, якщо вдається досягти j -ої конкурентної переваги за рахунок подолання зовнішнього чи внутрішнього чинника активізації процесу легалізації кримінальних доходів, та нульове значення в іншому випадку.

Наступним кроком у рамках цього етапу виступає математична формалізація синергетичного ефекту виникнення додаткових конкурентних переваг за рахунок комбінації одночасного впливу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів. Синергетичний ефект виникає в тих випадках, коли сума обчисленої вище величини кількості отриманих конкурентних переваг без урахування синергетичного ефекту не менше 2, що свідчить про те, що ми отримали конкурентну перевагу (у випадку одичного

значення $\sum_{j=1}^{14} Z_j$) та спостерігаємо ще додатковий ефект

при перевищенні $\sum_{j=1}^{14} Z_j$, одичного значення. Врахуван-

ня зазначеного синергетичного ефекту пропонується за рахунок комбінації цілої частини числа та максимуму із двох функцій:

$$\max \left\{ \left(\left\lfloor \frac{1}{7} \sum_{j=1}^7 a_{ij} \right\rfloor + \left\lfloor \frac{1}{7} \sum_{j=8}^{14} a_{ij} \right\rfloor \right); \left\lfloor \frac{1}{14} \sum_{j=1}^{14} a_{ij} \right\rfloor \right\}_{S_{zj} + S_{vj} \geq 2} \quad (4)$$

Таким чином, адитивна згортка формул (3) і (4) дозволяє сформувати кількісну інформаційну базу для вибору сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу (SR):

$$SR = \sum_{j=1}^{14} Z_j |_{S_{zj} + S_{vj} \geq 1} + \max \left\{ \left(\left\lfloor \frac{1}{7} \sum_{j=1}^7 a_{ij} \right\rfloor + \left\lfloor \frac{1}{7} \sum_{j=8}^{14} a_{ij} \right\rfloor \right); \left\lfloor \frac{1}{14} \sum_{j=1}^{14} a_{ij} \right\rfloor \right\}_{S_{zj} + S_{vj} \geq 2};$$

$$\left\lfloor \frac{1}{14} \sum_{j=1}^{14} a_{ij} \right\rfloor_{S_{zj} + S_{vj} \geq 2} = \sum_{j=1}^{14} Z_j |_{\sum_{j=8}^{14} a_{ij} + \sum_{j=1}^7 a_{ij} \geq 1} +$$

$$+ \max \left\{ \left(\left\lfloor \frac{1}{7} \sum_{j=1}^7 a_{ij} \right\rfloor + \left\lfloor \frac{1}{7} \sum_{j=8}^{14} a_{ij} \right\rfloor \right); \left\lfloor \frac{1}{14} \sum_{j=1}^{14} a_{ij} \right\rfloor \right\}_{S_{zj} + S_{vj} \geq 2} \quad (5)$$

Таблиця 2. Визначення максимально можливої ситуації перетину усіх розглянутих внутрішніх і зовнішніх чинників та усіх можливих конкурентних переваг

		Конкурентні переваги							Сума	
		1. Зменшення рівня долоризації економіки	2. Збільшення обсягу вітчизняних інвестицій	3. Збільшення прямих іноземних інвестицій з високорозвинених країн	4. Зменшення дефіциту державного бюджету	5. Зменшення державного боргу	6. Збільшення обсягу кредитування	7. Збільшення рівня заробітної плати		
Чинники активізації процесу легалізації кримінальних доходів	внутрішні	1. Ефективність уряду	1	1	1	1	1	1	1	
		2. Політична стабільність та відсутність насильства / тероризму	1	1	1	1	1	1	1	
		3. Якість регулювання	1	1	1	1	1	1	1	
		4. Верховенство права	1	1	1	1	1	1	1	
		5. Гласність та підзвітність	1	1	1	1	1	1	1	
		6. Рівень інфляції	1	1	1	1	1	1	1	
		7. Рівень тіньової економіки	1	1	1	1	1	1	1	
	зовнішні	1. Скорочення офшорних юрисдикцій	1	1	1	1	1	1	1	
		2. Врегулювання руху криптовалют	1	1	1	1	1	1	1	
		3. Зеншення розгалуженості глобальних мереж казино	1	1	1	1	1	1	1	
		4. Скорочення рівня міжнародної організованої злочинності	1	1	1	1	1	1	1	
		5. Зменшення військово-політичної нестабільності	1	1	1	1	1	1	1	
		6. Зменшення рівня міжнародної корупції	1	1	1	1	1	1	1	
		7. Ліквідація можливості контрабанди з сусідніми державами	1	1	1	1	1	1	1	
Сума бінарних показників за всіма рядками		14	14	14	14	14	14	14		
Бінарна величина: 1, якщо значення попереднього рядка не менше 1, 0 в іншому випадку		1	1	1	1	1	1	1	7	
Оцінювання синергетичного ефекту окремо розглянутих внутрішніх та зовнішніх чинників		2	2	2	2	2	2	2		
Оцінювання синергетичного ефекту разом розглянутих внутрішніх та зовнішніх чинників		1	1	1	1	1	1	1		
Сума бінарних величин та синергетичного ефекту		2	2	2	2	2	2	2	14	
Оцінка стратегії (максимально можлива)									21	

Таблиця 3. Якісна інтерпретація кількісної оцінки сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу

Нижня межа значень	Верхня межа значень	Стратегія
0	5,25	пасивна
5,25	10,5	адаптація
10,5	15,75	активна
15,75	21	лідер

6 етап. Якісна інтерпретація кількісної оцінки сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу: пасивна стратегія, стратегія адаптації, активна стратегія, стратегія лідера. Для реалізації цього етапу виникає необхідність визначення максимально можливої ситуації, тобто наявності бінарних величин на перетині усіх розглянутих внутрішніх і зовнішніх чинників та усіх можливих для досягнення конкурентних переваг (табл. 2).

Таким чином, досліджено "ідеальну" ситуацію можливості набуття усіх можливих конкурентних переваг національної економіки отриманих за рахунок рефор-

Таблиця 4. Матриця бінарних характеристик забезпечення конкурентних переваг національної економіки за рахунок реформування Національної системи фінансового моніторингу у 2019 році

		Конкурентні переваги національної економіки							
		КП1	КП2	КП3	КП4	КП5	КП6	КП7	
Чинники активізації процесу легалізації кримінальних доходів	внутрішні	ВЧ1	0	1	0	1	1	0	1
		ВЧ2	1	1	1	0	0	1	0
		ВЧ3	0	1	0	1	1	0	1
		ВЧ4	1	1	1	0	0	1	0
		ВЧ5	1	1	1	0	0	0	1
		ВЧ6	1	1	1	0	0	1	0
		ВЧ7	1	1	0	1	0	0	1
	зовнішні	ЗЧ1	1	1	0	1	1	0	0
		ЗЧ2	1	1	1	0	0	1	0
		ЗЧ3	1	1	1	0	0	1	0
		ЗЧ4	1	1	1	0	0	1	0
		ЗЧ5	1	0	0	1	1	0	1
		ЗЧ6	1	1	1	0	0	0	1
		ЗЧ7	1	0	0	1	1	1	0

Таблиця 5. Матриця бінарних характеристик забезпечення конкурентних переваг національної економіки за рахунок реформування Національної системи фінансового моніторингу у 2020 році

		Конкурентні переваги національної економіки							
		КП1	КП2	КП3	КП4	КП5	КП6	КП7	
Чинники активізації процесу легалізації кримінальних доходів	внутрішні	ВЧ1	0	1	0	1	1	0	1
		ВЧ2	1	1	1	0	0	1	1
		ВЧ3	0	1	0	1	1	0	1
		ВЧ4	1	1	1	0	0	1	0
		ВЧ5	1	1	1	1	1	0	1
		ВЧ6	1	1	1	0	1	1	0
		ВЧ7	1	1	0	1	0	0	1
	зовнішні	ЗЧ1	1	1	1	1	1	0	0
		ЗЧ2	1	1	1	0	0	1	0
		ЗЧ3	1	1	1	1	1	1	0
		ЗЧ4	1	1	1	1	1	1	0
		ЗЧ5	1	0	1	1	1	1	1
		ЗЧ6	1	1	1	0	1	1	1
		ЗЧ7	1	0	1	1	1	1	0

мування Національної системи фінансового моніторингу шляхом подолання внутрішніх та зовнішніх чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів. Це виступило основою подальшого визначення меж кількісної оцінки розроблених сценаріїв за допомогою рівномірного розподілу. Оскільки максимально можливе значення кількісної оцінки характеристики сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу набуває значення 21, введено таку рівномірну градацію (табл. 3) певних значень, що відповідають чотирьом стратегіям реформування.

Так, пасивна стратегія реформування Національної системи фінансового моніторингу — це певний напрям, що полягає у чіткому виконанні усіх вимог існуючих фінансово-економічних процесів системи фінансового

моніторингу; стратегія адаптація що передбачає пристосування до існуючих умов функціонування національної системи фінансового моніторингу країни; за активної стратегії відбувається постійний моніторинг існуючої системи фінансового моніторингу, своєчасне реагування на зміни, виявлення певних нових чинників впливу на систему, а також прогнозування подальших процесів; стратегія лідер — це агресивна стратегія, що поєднує підтримання зайнятої власної позиції та зміцнення обраного напрямку, безперервне удосконалення та інноваційний розвиток існуючої системи фінансового моніторингу.

Переходячи до практичного застосування описаної вище методології формування інформаційної бази реформування Національної системи фінансового моні-

Таблиця 6. Матриця бінарних характеристик забезпечення конкурентних переваг національної економіки за рахунок реформування Національної системи фінансового моніторингу у 2021 році

		Конкурентні переваги національної економіки							
		КП1	КП2	КП3	КП4	КП5	КП6	КП7	
Чинники активізації процесу легалізації кримінальних доходів	внутрішні	ВЧ1	0	1	0	1	1	0	1
		ВЧ2	1	1	1	1	0	1	1
		ВЧ3	0	1	0	1	1	1	1
		ВЧ4	1	1	1	0	0	1	1
		ВЧ5	1	1	1	1	1	0	1
		ВЧ6	1	1	1	0	1	1	0
		ВЧ7	1	1	0	1	0	0	1
	зовнішні	ЗЧ1	1	1	1	1	1	0	0
		ЗЧ2	1	1	1	1	1	1	1
		ЗЧ3	1	1	1	1	1	1	1
		ЗЧ4	1	1	1	1	1	1	0
		ЗЧ5	1	0	1	1	1	1	1
		ЗЧ6	1	1	1	0	1	1	1
		ЗЧ7	1	0	1	1	1	1	1

Таблиця 7. Матриця бінарних характеристик забезпечення конкурентних переваг національної економіки за рахунок реформування Національної системи фінансового моніторингу у 2022 році

		Конкурентні переваги національної економіки							
		КП1	КП2	КП3	КП4	КП5	КП6	КП7	
Чинники активізації процесу легалізації кримінальних доходів	внутрішні	ВЧ1	0	1	0	1	1	0	1
		ВЧ2	1	1	1	1	0	1	1
		ВЧ3	0	1	0	1	1	1	1
		ВЧ4	1	1	1	1	0	1	1
		ВЧ5	1	1	1	1	1	0	1
		ВЧ6	1	1	1	0	1	1	0
		ВЧ7	1	1	0	1	1	1	1
	зовнішні	ЗЧ1	1	1	1	1	1	1	0
		ЗЧ2	1	1	1	1	1	1	1
		ЗЧ3	1	1	1	1	1	1	1
		ЗЧ4	1	1	1	1	1	1	1
		ЗЧ5	1	0	1	1	1	1	1
		ЗЧ6	1	1	1	1	1	1	1
		ЗЧ7	1	0	1	1	1	1	1

Таблиця 8. Матриця бінарних характеристик забезпечення конкурентних переваг національної економіки за рахунок реформування Національної системи фінансового моніторингу у 2023 році

		Конкурентні переваги національної економіки							
		КП1	КП2	КП3	КП4	КП5	КП6	КП7	
Чинники активізації процесу легалізації кримінальних доходів	внутрішні	ВЧ1	1	1	1	1	1	1	1
		ВЧ2	1	1	1	1	1	1	1
		ВЧ3	1	1	0	1	1	1	1
		ВЧ4	1	1	1	1	1	1	1
		ВЧ5	1	1	1	1	1	0	1
		ВЧ6	1	1	1	0	1	1	1
		ВЧ7	1	1	0	1	1	1	1
	зовнішні	ЗЧ1	1	1	1	1	1	1	0
		ЗЧ2	1	1	1	1	1	1	1
		ЗЧ3	1	1	1	1	1	1	1
		ЗЧ4	1	1	1	1	1	1	1
		ЗЧ5	1	1	1	1	1	1	1
		ЗЧ6	1	1	1	1	1	1	1
		ЗЧ7	1	0	1	1	1	1	1

Таблиця 9. Сценарії реформування Національної системи фінансового моніторингу за рахунок подолання чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів за 2019—2023 рр.

Показники	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Бінарна оцінка	7	7	7	7	7
Оцінка синергетичного ефекту	2	3	4	6	9
Сумарна кількісна оцінка стратегії	9	10	11	13	16
Якісна характеристика стратегії	адаптація	адаптація	активна	активна	лідер

торингу, розглянемо матрицю вхідних бінарних величин (табл. 4—8).

Представлено динаміку можливої варіації сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу в поточний період та в розрізі перспективного проміжку 2020—2023 рр. на основі даних таблиць, наведених у додатку.

Отже, за результатами проведеного дослідження, у 2019 та 2020 рр. сумарні кількісні оцінки складають 9 та 10 відповідно, а тому в цей період Національній системі фінансового моніторингу притаманна стратегія адаптації. У 2021 та 2022 рр. сумарні кількісні оцінки зростають до 11 та 13, що характерне активній стратегії. А у 2023 р. сумарна кількісна оцінка стратегії становить 16 од., тобто Національна система фінансового моніторингу досягає стратегії лідера.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, отримана якісна та кількісна оцінка сценаріїв реформування Національної системи фінансового моніторингу на 2020—2023 рр. дозволяє стверджувати, що за умови формуванні дієвого інструментарію поступового подолання чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів в 2023 році Україна зможе стати регіональним лідером по боротьбі з фінансовими правопорушеннями. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на формалізації інструментів подолання конкретних внутрішніх та зовнішніх чинників активізації процесу легалізації кримінальних доходів.

Публікація містить результати досліджень, проведених за грантом Президента України за конкурсним проектом № 0119U103189 "Розробка прототипу автоматизованого модуля фінансового моніторингу діяль-

ності економічних агентів для протидії легалізації кримінальних доходів".

Література:

1. Baker R.W. The Scale of the Global Financial Structure Facilitating Money Laundering [Електронний ресурс] / R. W. Baker // Tackling Money Laundering: conference organized by Utrecht School of Economics. — 2007. — 2—3 Листопада. — Режим доступу: <http://www2.econ.uu.nl/users/unger/conference.html>
2. Basel Committee on Banking Supervision Statement: Prevention of criminal use of the banking system for the purpose of money laundering [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbssc137.pdf?noframes=1>
3. Boorman J. Financial System Abuse, Financial Crime and Money Laundering [Електронний ресурс] / J. Boorman, S. Ingves // IMF Background Paper. — 2001. — 356 Лютий. — С. 40. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/np/ml/2001/eng/021201.pdf>
4. Brent B. L. Economic Research Report For The Asian Development Bank: The negative effects of money laundering on economic development [Електронний ресурс] / B. L. Brent. — Режим доступу: <http://www.u4.no/recommendedreading/the-negative-effects-of-money-laundering-on-economic-development>
5. Guidance on the risk — based approach to combating money laundering and terrorist financing. High level principles and procedures / FATF/OECD [Електронний ресурс]. — 2007. — Червень. — Режим доступу: www.fatf-gafi.org
6. Lyeonov, S., Kuzmenko, O., Yarovenko, H. and Dotsenko, T. (2019). The Innovative Approach to Increasing Cybersecurity of Transactions Through Counteraction to Money Laundering, Marketing and Management of Innovations, 3, С. 308—326. <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-24>
7. Money laundering & terrorist financing risk assessment strategies [Електронний ресурс] / FATF. — 2008. — Червень. — Режим доступу: www.fatf-gafi.org/dataoecd/46/24/40978997.pdf
8. Principles for Information Exchange between Financial Intelligence Units for Money Laundering and Terrorism Financing Cases [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.egmontgroup.org/files/library/egmont_docs/princ_info_exchange.pdf
9. Tamer Hossam, Mohamed Zaki, Tarek S. Sobh, Khaled Badran Design of a monitor for detecting money laundering and terrorist financing // Journal of Theoretical and Applied Information Technology 85 (3): С. 425—436.
10. WebMoney Transfer — the global settlement system and environment for online business activities: Statistics years 2001—2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.wmtransfer.com/eng/about/statistics/index.shtml>
11. Баранов Р.О. Боротьба з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом як складова державної політики національної безпеки / Р.О. Баранов // Інвестиції: практика та досвід: наук.-практ. журн. — 2014. — № 9. — С. 160—164.
12. Глущенко О.О. Г55 Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід: монографія / О.О. Глущенко, І.Б. Семенов; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Р.А. Слав'юка. — К.: УБС НБУ, 2014. — 386 с.
13. Єгоричева С.Б. Організація фінансового моніторингу в банках [текст] навч. посіб. / С.Б. Єгоричева. — К.: Центр учбової літератури, 2014. — 292 с.
14. Кузьменко О.В., Бойко А.О., Боженко В.В. Прогнозування соціально-економічного розвитку України з урахуванням впливу тіньових схем виведення капіталу // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економіка, управління та адміністрування. — 2018. — № 4 (86). С. 8—14.

15. Кузьменко О.В. Національна оцінка ризиків легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення: новітні виклики / Дмитров С.О., Медвідь Т.А., Кузьменко О.В., Бойко А.О. — Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2015. — 270 с.

16. Ситник Г.П. Світовий досвід щодо здійснення боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, для України / Г.П. Ситник, Р.О. Баранов // Економіка та держава: міжнар. наук.-практ. журн. — 2014. — № 8. — Авторські с. 122—123.

References:

1. Baker, R.W. (2007), "The Scale of the Global Financial Structure Facilitating Money Laundering", Tackling Money Laundering, conference organized by Utrecht School of Economics, 2-3 November, available at: <http://www2.econ.uu.nl/users/unger/conference.html> (Accessed 10 December 2019).

2. Basel Committee on Banking Supervision Statement (1988), "Prevention of criminal use of the banking system for the purpose of money laundering", available at: <http://www.bis.org/publ/bcbsc137.pdf?noframes=1> (Accessed 10 December 2019).

3. Boorman, J. and Ingves, S. (2001), "Financial System Abuse, Financial Crime and Money Laundering", IMF Background Paper (February), Vol. 40, available at: <http://www.imf.org/external/np/ml/2001/eng/021201.pdf> (Accessed 12 December 2019).

4. Brent, B. L. (2002), "Economic Research Report For The Asian Development Bank: The negative effects of money laundering on economic development", available at: <http://www.u4.no/recommendedreading/the-negative-effects-of-money-laundering-on-economic-development> (Accessed 12 December 2019).

5. FATF/OECD (2007), "Guidance on the risk - based approach to combating money laundering and terrorist financing. High level principles and procedures", available at: www.fatf-gafi.org (Accessed 10 December 2019).

6. Lyeonov, S. Kuzmenko, O. Yarovenko, H. and Dotsenko, T. (2019), "The Innovative Approach to Increasing Cybersecurity of Transactions Through Counteraction to Money Laundering. Marketing and Management of Innovations", Vol. 3, pp. 308—326, available at: <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-24> (Accessed 10 December 2019).

7. FATF (2008), "Money laundering & terrorist financing risk assessment strategies", available at: www.fatf-gafi.org/dataoecd/46/24/40978997.pdf (Accessed 10 December 2019).

8. Financial Intelligence Unit (2019), "Principles for Information Exchange between Financial Intelligence Units for Money Laundering and Terrorism Financing Cases", available at: http://www.egmontgroup.org/files/library_egmont_docs/princ_info_exchange.pdf (Accessed 12 December 2019).

9. Hossam, T. Zaki, M. Sobh, T. S. and Badran, K. (2016), "Design of a monitor for detecting money laundering and terrorist financing", Journal of Theoretical and Applied Information Technology, Vol. 85(3), pp. 425—436.

10. WebMoney Transfer (2012), "WebMoney Transfer - the global settlement system and environment for online business activities: Statistics years 2001—2012", available at: <http://www.wmtransfer.com/eng/about/statistics/index.shtml> (Accessed 10 December 2019).

11. Baranov, R. O. (2014), "The fight against the legalization (laundering) of proceeds of crime as a component of state policy of national security", Investytsii: praktyka ta dosvid, Vol. 9, pp.160—164.

12. Hlushchenko, O. O. and Slaviuka, R. A. (2014), H55 Antylegalizatsiinyi finansovyi monitorynh: ryzyk-oriientovanyi pidkhid: monohrafiia [G55 Anti-legalization financial monitoring: risk-oriented approach: monograph], UBS NBU, Kyiv, Ukraine.

13. Iehorycheva, S. B. (2014), Orhanizatsiia finansovoho monitorynhu v bankakh [Organization of financial monitoring in banks], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

14. Kuzmenko, O. V. Boiko, A. O. and Bozhenko, V. V. (2018), "Forecasting the socio-economic development of Ukraine in view of the impact of shadow capital withdrawal schemes", Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Serii: ekonomika, upravlinnia ta administruvannya, Vol. 4(86), pp. 8—14.

15. Kuzmenko, O.V. Dmytrov, S.O. Medvid, T.A. and Boiko A.O. (2015), Natsionalna otsinka ryzykiv lehalizatsii koshtiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvannya teroryzmu ta rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia: novitni vyklyky [National Assessment of the Risks of Legalizing Crime, Financing Terrorism and the Proliferation of Weapons of Mass Destruction: Emerging Challenges], vydavets Chabanenko Yu.A., Cherkasy, Ukraine.

16. Sytnyk, H. P. and Baranov, R. O. (2014), "World experience in combating the legalization (laundering) of proceeds of crime for Ukraine", Ekonomika ta derzhava, Vol. 8, pp. 122—123.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2019 р.

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292